

OPEN ACCESS WEEK 2019

Výzkumná data

Bc. Vendula Němcová
Mgr. Nela Stebnická

Ústřední knihovna VŠB-TUO | 8. 10. 2019

Obsah

- Princip FAIR
- Otevřený přístup v programu H2020
- Plán managementu dat

F
indable

A
ccessible

I
nteroperable

R
eusable

Princip FAIR

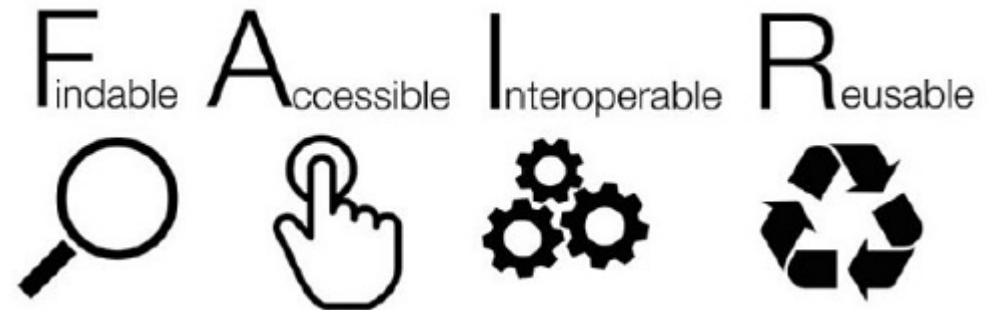
Princip otevřeného přístupu k výzkumným datům

- Proč vznikl?
 - V dnešní době vzrostla produkce dat ve vědě natolik, že bez pomoci otevřeného přístupu hrozí duplicita výzkumu, neuspořádanost, pomalejší pokrok.
- F A I R = sada instrukcí, jak otevřenost dat zajistit

Princip FAIR

Data mají být:

- **F**indable - vyhledatelná
- **A**ccessible - dostupná
- **I**nteroperable - interoperabilní
- **R**e-usable - opětovně využitelná

Princip FAIR

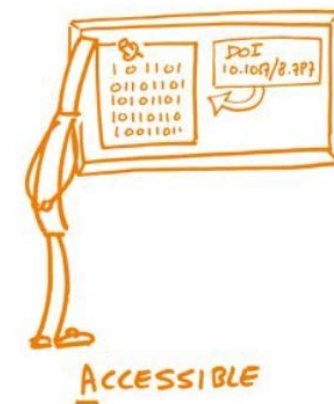
Findable (Vyhledatelnost)

- (meta)data jsou globálně unikátní persistentní
- data jsou popsána dostatečnými metadaty
- (meta)data jsou registrována nebo indexována ve vyhledávacích zdrojích
- metadata specifikují identifikátor

Accessible (Dostupnost)

- (meta)data jsou dostupná pomocí jejich identifikátorů při použití standardních komunikačních protokolů
 - protokol je otevřený, zdarma, univerzálně použitelný
 - protokol dovoluje autentizaci a autorizaci, kde je to nezbytné
- metadata jsou dostupná, i když samotná data nejsou již k dispozici

Princip FAIR

Interoperable (Interoperabilita)

- (meta)data používají formální, dostupný, sdílený, široce aplikovatelný jazyk k reprezentaci znalostí
- (meta)data používají vokabuláře, které podporují FAIR principy
- (meta)data zahrnují reference na další (meta)data

Re-usable (Opětovné použití)

- (meta)data mají množství správných a relevantních atributů
- (meta)data jsou zveřejňována pod jasnou a dostupnou uživatelskou licencí
- (meta)data jsou spojena se svým původem
- (meta)data dodržují převládající standardy svého oboru, vědní komunity

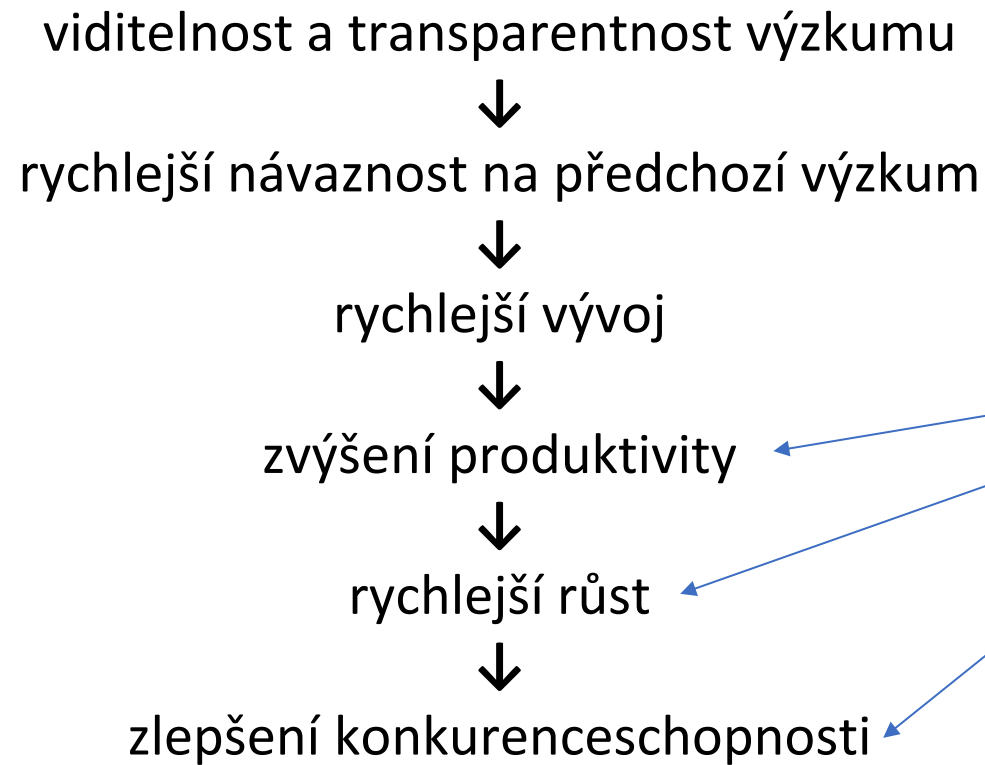
HORIZON 2020

Co je H2020?

- rámcový program EU pro výzkum a inovace pro období 2014–2020
- navazuje na rámcové programy pro výzkum, které vyhlašuje EU už od roku 1984 (je 8. programem)
- od předchozích se liší větším důrazem na podporu inovací
- hlavní cíl – podpora růstu pracovních míst v Evropě a podpora konkurenceschopnosti Evropy v globálním měřítku

Proč otevřený přístup?

**Hlavní cíle
strategie programu
Horizont 2020**

Životní cyklus projektu – OA

- vyhlášení výzvy
- předložení projektového návrhu
- hodnocení projektů a volba
- **grantová smlouva**
- samotné řešení projektu
- **zpřístupnění výsledků výzkumu**

Otevřený přístup v H2020

- otevřený přístup (OA) – bezplatné poskytování online přístupu k vědeckým informacím konečnému uživateli s možností dalšího užití těchto informací
- program H2020 nařizuje povinnost zajistit bezplatný online přístup k vědeckým informacím → **OA je pro všechny příjemce grantu v programu povinný**
- týká se vědeckých informací / výsledků výzkumu
 1. recenzovaných vědeckých publikací
 2. výzkumných dat

1) Otevřený přístup k vědeckým publikacím

- povinnost zajistit OA ke všem recenzovaným vědeckým publikacím → aby bylo možné publikace číst online, stahovat a tisknout
- 2 cesty pro splnění této povinnosti
 - **zelená cesta**
 - uložení tzv. post-printu publikace do otevřeného repozitáře (institucionální / oborový / centralizovaný)
 - její otevřené zpřístupnění po uplynutí embarga (6 / 12 měsíců)
 - **zlatá cesta**
 - zpřístupnění samotným publikováním v tzv. otevřených časopisech
 - poplatek za publikování článku hradí autor (případně zaměstnavatel/orgán financující projekt)
 - pravidla H2020 požadují i v tomto případě ukládat publikace i do repozitářů
- detaily o OA k vědeckým publikacím definuje konkrétní grantová smlouva

2) Otevřený přístup k výzkumným datům

- výzkumná data = čísla, statistiky, výsledky měření / pozorování / experimentu
- může jít o data zpracovaná i nezpracovaná
- slouží k ověření výsledků provedeného výzkumu představeného v publikaci
- OA je zajištěn tím, že data jsou uložena do repozitářů a konečným uživatelům je umožněno tato data bezplatně vytěžovat, využívat a šířit
- detaily o OA k výzkumným datům vždy definuje konkrétní grantová smlouva
- existují výjimky z povinnosti OA (např. rozpor s ochranou osobních údajů, rozpor s právy na ochranu duševního vlastnictví, atd.)

Zajištění otevřeného přístupu – obecný postup

- uložit dokument v repozitáři (institucionální, oborový, centralizovaný)
- uložit doprovodná výzkumná data pro ověření výsledků výzkumu
- zajistit OA zlatou cestou nebo zelenou cestou
- zajistit OA k bibliografickým metadatům
- umožnit koncovému uživateli bezplatný přístup k těmto datům, jejich vytěžování, využití, šíření a reprodukování
- poskytnout informace o nástrojích potřebných pro ověření výsledků
- konkrétní postup je vždy uveden v grantové smlouvě

Dvě roviny otevřeného přístupu

- **Technická**
 - ukládání vědeckých publikací a výzkumných dat do vhodných repozitářů
 - zajištění infrastruktury jako předpoklad pro splnění povinnosti poskytovat otevřený přístup k vědeckým informacím
- **Právní**
 - poskytování bezplatného přístupu k vědeckým informacím za použití vhodného právního nástroje (např. licence Creative Commons)
 - zajištění toho, že na základě vhodně zvolené licenční smlouvy bude mít konečný uživatel možnost dané vědecké informace využívat, šířit, vytěžovat, reprodukovat atd.

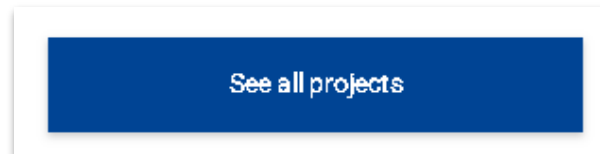

Vše na jednom místě - Cordis

- **Community Research and Development Information Service**
- veřejný repozitář s informacemi ke všem projektům pod programem H2020
- spravuje jej Úřad pro publikace Evropské unie
- obsahuje všechny informace o jednotlivých projektech:
 - název a číslo projektu
 - status projektu
 - financující program
 - zaměření projektu
 - začátek a konec projektu
 - jména účastníků a jejich afiliace
 - reporty a konkrétní výsledky
 - odkazy na výsledné publikace

Vše na jednom místě - Cordis

- <https://cordis.europa.eu/projects/en>
- možnost prohlížení jednotlivých projektů a jejich výsledků
- možnost vizualizace dat v rámci zemí / Evropy

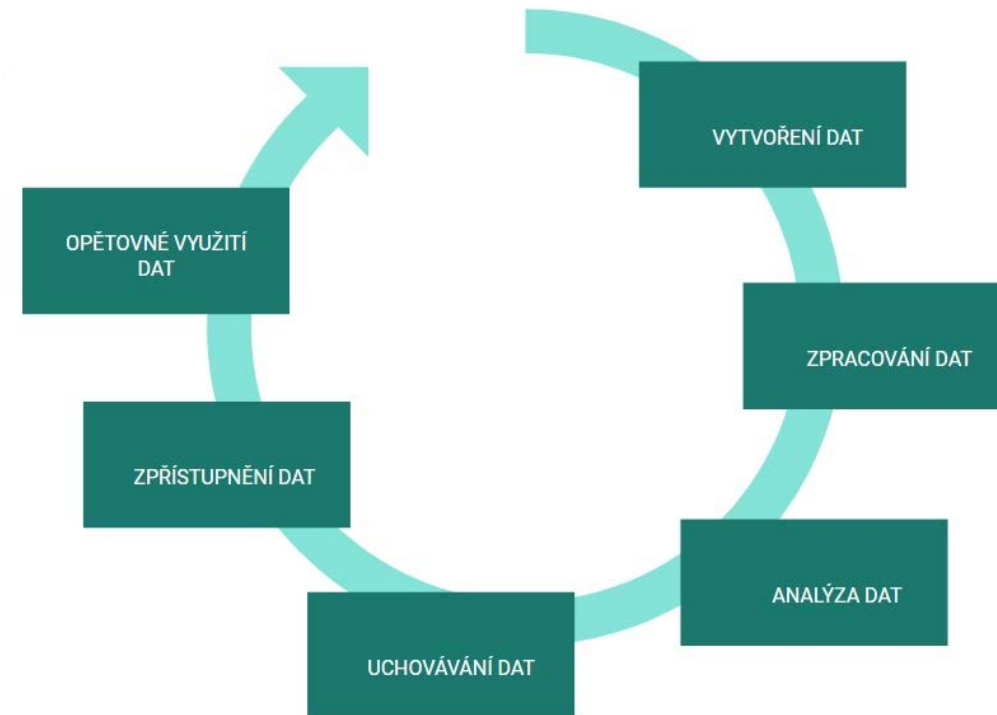
data

information

use
etc
datasets
activities
including
policy
new
may
work
proposal
network
dataset
used
dmp
guidance
scientific
act
existing
research
must
sharing
repository
funding
document
provides
documentation
government
provide
service
quality
web
funded
science
collections
developed
climate
researchers
identify
part
describe
csc
federal
geospatial
appropriate
link
associated
usgs
software
resources
access
available
pi
plan
description
standard
iso
model
formats
e.g
products
policies
center
required
format
nccwsc
standards
management
project
metadata

Plán managementu dat (DMP)

Životní cyklus výzkumných dat

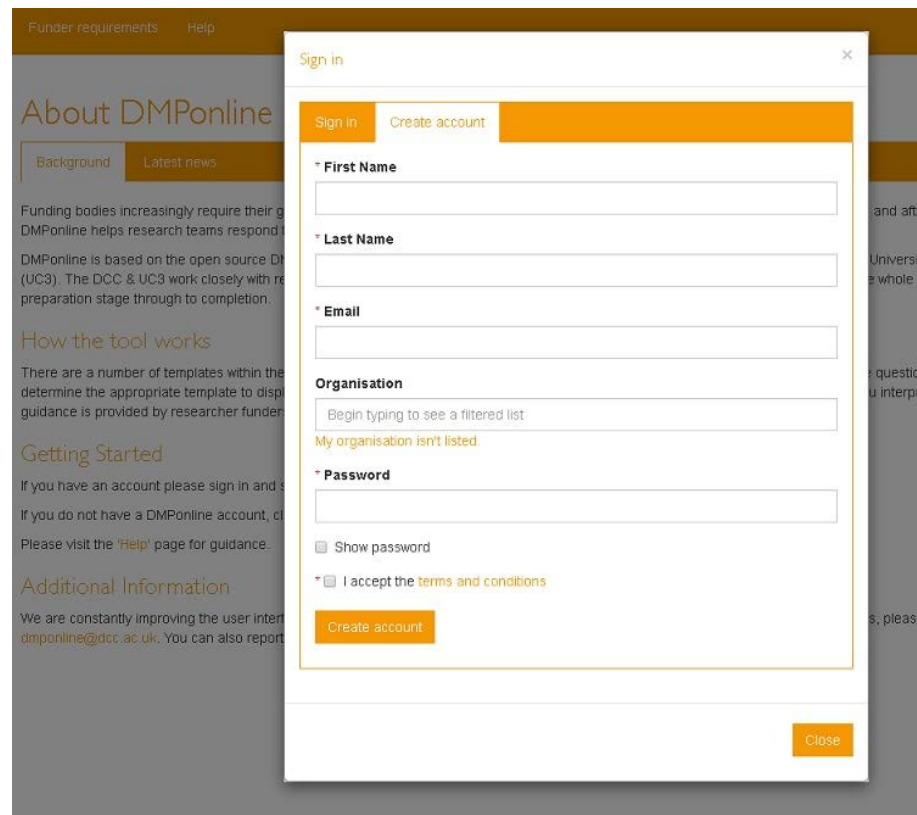
Plán managementu dat (DMP)

Nakládání s daty v průběhu a po skončení projektu

- typ data
- formát dat
- metodologie, software a standardy
- kurátorství a uchovávání dat
- sdílení dat

Plán managementu dat (DMP)

Pomůcka pro váš projekt

The screenshot shows the DMPonline website with a 'Sign in' modal form open. The background page has a header with 'Funder requirements' and 'Help'. The main content area includes sections for 'About DMPonline', 'How the tool works', 'Getting Started', and 'Additional Information'. The 'Sign in' modal has a close button in the top right corner and contains the following fields and options:

- Sign in / Create account** (toggle)
- * First Name** (text input)
- * Last Name** (text input)
- * Email** (text input)
- Organisation** (text input with placeholder 'Begin typing to see a filtered list' and a message 'My organisation isn't listed.'
- * Password** (text input)
- ☐ Show password
- ☐ I accept the [terms and conditions](#)
- Create account** (button)
- Close** (button)

Plán managementu dat (DMP)

DMP ONLINE

My Dashboard

Create plans

Reference

Help

Create a new plan

Before you get started, we need some information about your research project to set you up with the best DMP template for your needs.

* What research project are you planning?

☐ mock project for testing, practice, or educational purposes

* Select your research organisation

- or -

☐ No research organisation associated with this plan or my research organisation is not listed

* Select the primary funding organisation

- or -

☐ No funder associated with this plan or my funder is not listed

Create plan

Cancel

OA webináře Univerzity Karlovy

V rámci akce Open Access Week se můžete zúčastnit [série webinářů](#), z nabídky doporučujeme především webinář Mgr. Jiřího Kotoučka:

‘Open access a open research data povinnost v projektech z Horizontu 2020 a výhled do Horizon Europe.’

OPEN ACCESS WEEK 2019

knihovna.vsb.cz

Užitečné zdroje

- H2020 Online Manual → Cross-cutting issues → Open access & Data management
 - https://ec.europa.eu/research/participants/docs/h2020-funding-guide/cross-cutting-issues/open-access-dissemination_en.htm
- Brožura *Horizont 2020: Stručně o programu*
 - <https://www.h2020.cz/files/svobodova/TCAV-brozura-Horizont-2020-web.pdf>
- Brožura *Otevřený přístup k vědeckým informacím v Horizontu 2020*
 - <https://www.h2020.cz/files/kotoucek/open-access-stranky-linky.pdf>
- OA Horizont 2020 (Ústřední knihovna ČVUT)
 - <http://knihovna.cvut.cz/podpora-vedy/publikovani/oa-horizont-2020>

Užitečné zdroje

- Otevřený přístup povinný v programu Horizont 2020 (Ústřední knihovna VŠB-TUO)
 - <https://e-zdroje.vsb.cz/otevreny-pristup-povinny-v-programu-horizont-2020/>
- Databáze projektů Cordis
 - <https://cordis.europa.eu/projects/en>
- OAWebináře: poznejte open access online (Ústřední knihovna Univerzity Karlovy)
 - <https://knihovna.cuni.cz/oawebinare-poznejte-open-access-online/>
- Open Access Week 2019 na VŠB-TUO
 - <https://knihovna.vsb.cz/cs/o-knihovne/akce/oaweek/>

Děkuji za pozornost. Dotazy?

knihovna@vsb.cz
[Zeptejte se knihovníka](#)

